

A vidéki dzsentrifikáció a közösségek felbomlásának tükrében

IX. FALUKONFERENCIA

Vidéki dzsentrifikáció és falusi turizmus a pandémia idején

2022.09.24

Völgyi Bence

volgyben@gmail.com

Az előadás menete

A közösségek

A közösségek
felbomlása

Dzsentrifikáció

A
dzsentrifikáció
hatása a
közösségre

Egy újabb
dzsentrifikációs
szakasz?

A közösségek

Hankiss - Községek (1983)

- közös érdek
- közös cél
- közös értékrend
- „mi” tudat

Közös munkavégzés

- Zöldválogatás
- Szüret

Ünnepek

- Szüreti felvonulás
- Bálók

„Cserekereskedelem”

- Bartermunka
- Kaláka
- Belső informális gazdasági hálózatok

Szertartások

- Esküvők
- Temetések
- Processziók
- Keresztelők
- Misék

A vidéki közösségek felbomlása

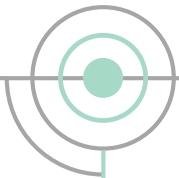
Községellenes politika

- egyház közéletből való kiszorítása
- megszüntették a civil szerveződések

Az értékek átalakulása

- Individualizáció
- Függetlenedés

1870-

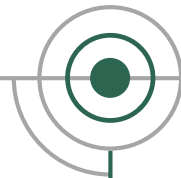
Urbanizáció

- Vidékről városba költözés
- jobbágyfelszabadítás
- szocialista iparvárosok
- rendszerváltás

1945

1958-

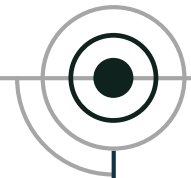
A munkavégzés átalakulása

- Kollektivizálás
- Technikai újítások
- Ingázás

1960-

1990-

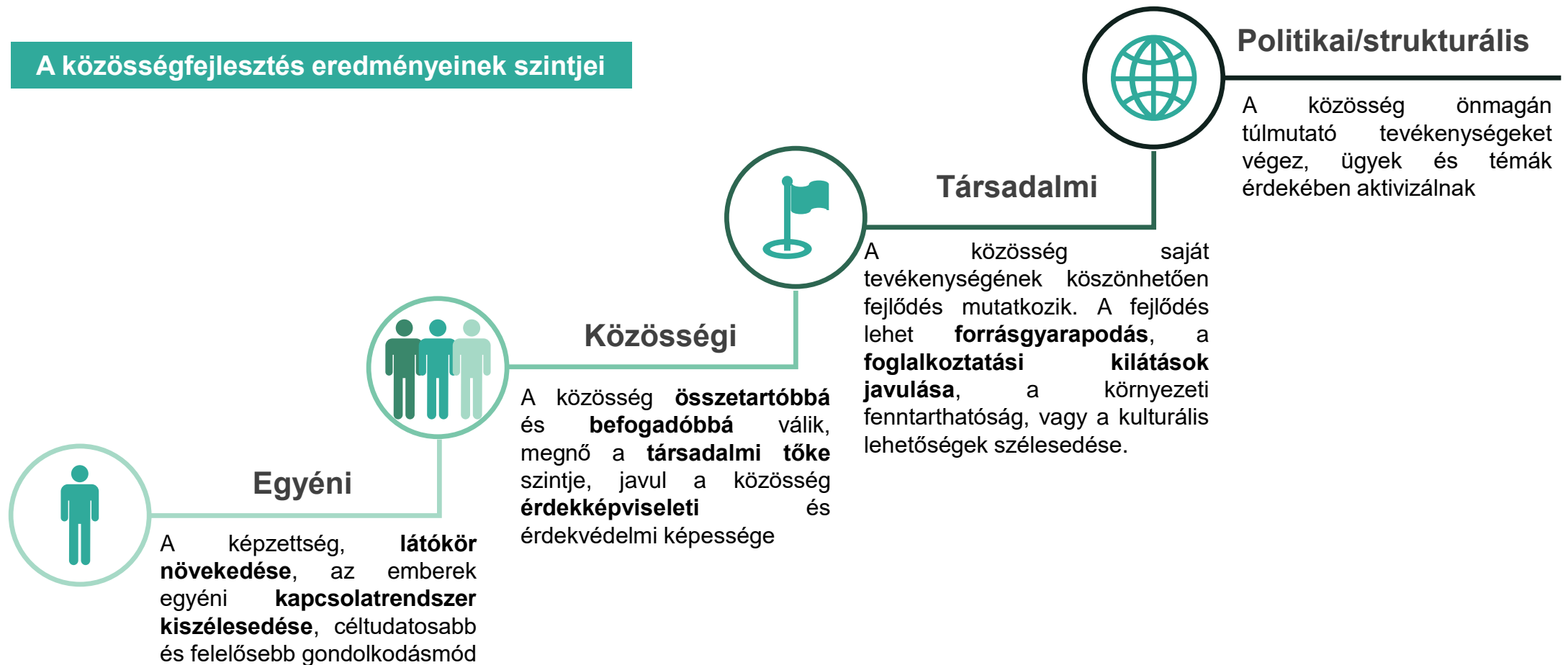

Digitalizáció

- Online szabadidő-eltöltés
- Online közösségek

A vidéki közösségfejlesztés

A közösségfejlesztés eredményeinek szintjei

A (vidéki) dzsentrifikáció

- Településszociológiai jelenség
- Egy településen belül lezajló népességcsere keretében, a korábbi lakosságnál magasabb státuszú beköltözők érkeznek a településre
- A beköltözők változásokat indukálnak

A dzsentrifikáció hatásai

A kezdetek, mobilitás

- Urbanizációval együtt zajlik
- Távoli desztináció
- Település konzerválására érdekében hozott intézkedések
- Szezonális multilokális életmód
- Fogyasztás vagy termelés

Munka

- Nem ingázók
- Otthonról végezhető munkák
- Helyben vállalkoznak
- Alkalmazotti lét → Vállalkozás
- Őslakosok számára munkalehetőség

Fejlődés

- Megemelkednek az ingatlan- és telekárak
- „Rising tide”
- eltérő csoportok nem egységesen fejlődésként értelmezik
- Vidéki társadalom **középosztályosodása**
- **Új gazdasági kapcsolatok**

Népességcsere

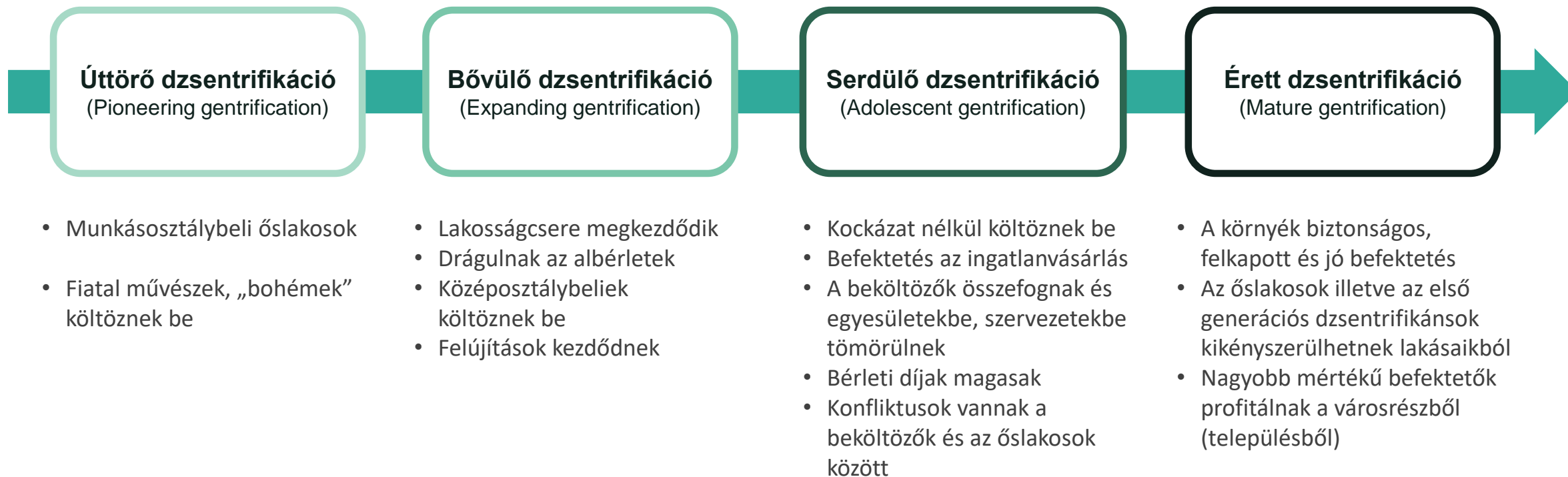
- Őslakosok és a dzsentrifikáció korai szakaszában beköltözöttek elvándorlása
- Fiatalok elvándorlása
- Studentification
- Új fogyasztási mintázatok, szabadidős szokások helyi kiskereskedelmi tevékenység
- Őslakosok gyermekei kiszorulnak a településről

Közösségiesség és konfliktusok

- Megváltozik a közösségi élet és a hatalmi viszonyok
- Falu kiüresedése vagy több vendégház
- Látványos egyenlőtlenségek
- Integráció hiánya
- Elszigetelődés
- Két táborra szakadás
- Drágulnak a helvi szolgáltatások

A dzsentrifikáció szakaszai

Szőlőszem

A településről

- Kevesebb mint 300 fős népesség
- dél-dunántúli régió
- 1990-es években kezdődik a beköltözés (művész réteg)
  - Fesztiválokat szerveznek
  - Faluvédelmi programot hoznak létre
- 2000-es években városi értelmiségi réteg költözik be
  - A faluban újraéled a borászat és elindul a turizmus
- 2010-es évekre kis- és középvállalkozók költöznek a településre kiaknázva a település nyújtotta lehetőségeket
  - A társadalmi és foglalkoztatási szerkezet átalakul
  - Az ingatlanárak megháromszorozódnak
  - Párszáz fős falu vendégházaiban több mint száz férőhely van
  - Ezrek látogatják a zenei, gasztro- és borfesztiválokat

A kutatásról

- A vidéki dzsentrifikáció hatásai” c. kutatás (kutatásvezető: Tomay Kyra) keretében 2018/2019-es tanév során hallgatótársaimmal és oktatókkal együtt összesen 22 interjút készítettünk
  - 9 őslakos
  - 3 művész
  - 5 egyéni és családi vállalkozó
  - 2 kis és középvállalkozó
- A kutatást 2021-es tanév során folytattuk, újabb interjúkkal.

A vidéki dzsentrifikáció hatása a település közösségére

> Művészek

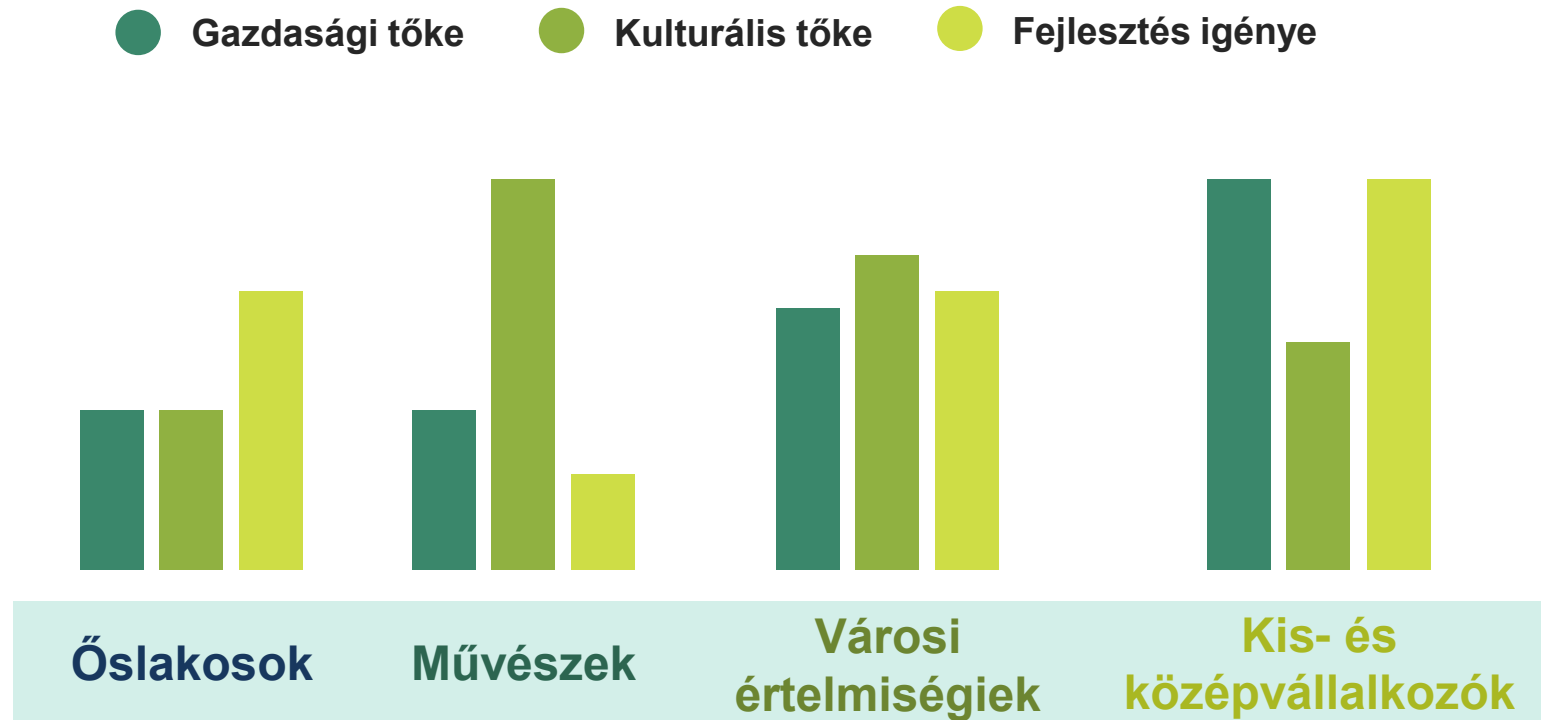
- A település első polgármestere egy művész
- Hagyományőrző életmód
- Alacsony ingatlanárak vonzották a többi művészt
- Falukép-védelmi program
- Őslakosoktól eltérő érdekek, célok
- Nincs közös „mi” tudat
- Kulturális fesztiválok

> Városi értelmiségiek

- Új típusú beköltöző, új szemléletekkel
- kulturális fesztiválok kiegészülnek gasztofesztiválokkal
- A falu marketingtudatos szemléletű híresztelése kezdődik
- A beköltözők vállalkozásaiban már helyiek is dolgoznak
- Megjelenik a közös érdek mind 3 szereplőcsoport között (őslakosok, művészek, városi értelmiségiek)
- Létrejön egy egyesület, erős lobbierővel

> Kis- és középvállalkozók

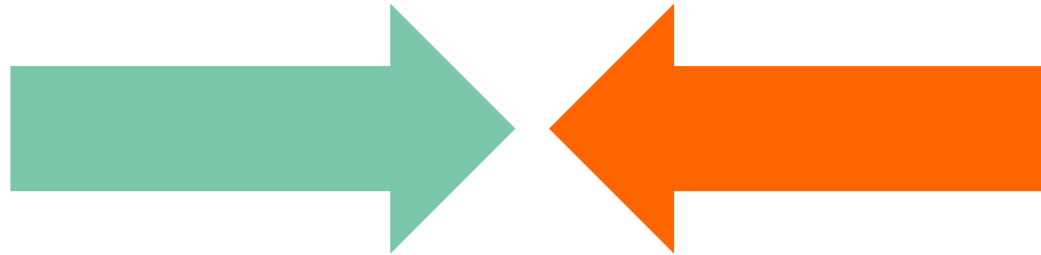
- Több helyi lakost foglalkoztatnak
- Nem helyi igényekre kínálnak megoldásokat
- Luxusszolgáltatások
- hagyományos értékek, esztétikák helyén gazdasági érdek van
- értékrend tekintetében erősen eltérnek mind az őslakosoktól, mind a korábbi beköltözőktől

A vidéki dzsentrifikáció újabb szakasza?

Falu fejlődésében érdekeltek

- Több fesztivál
- Több turista
- Új bicikliút
- Több forrás

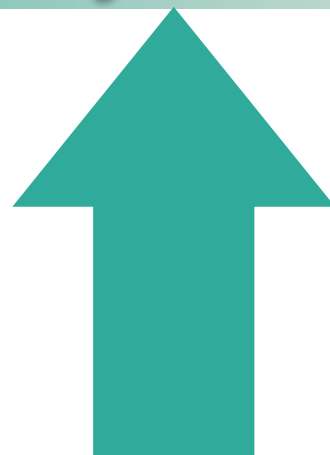
Falu fejlődésében nem érdekeltek

- Kevesebb fesztivál
- Kevesebb turista
- Kezdeményezések ellehetetlenítése
- Forrásmegvonás

A dzsentrifikáció mint közösségfejlesztési folyamat

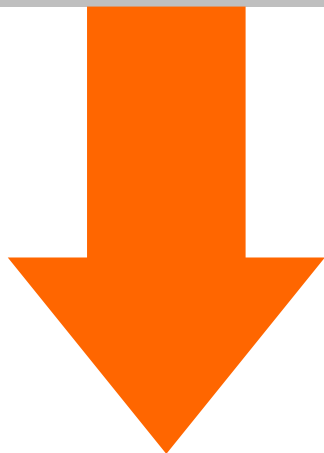
Közösségiességet elősegítő hatások

- az általánosan elfogadott közösségfejlesztési folyamat eredményei alapján a **közösségfejlesztés sikeres mind egyéni, közösségi és társadalmi szinteken is.**
- Befogadóvá válik a közösség, kiszélesednek a kulturális lehetőségek, felélénkülnek az agrártevékenységek, közösségen belüli gazdasági együttműködések jönnek létre
- Javulnak a foglalkoztatási kilátások, forrásgyarapodás tapasztalható

Közösségbomlasztó hatások

- Az elért **eredményeket** nagyrészt a **beköltözők indukálták**
- A közösségiesség főleg a beköltözők kapcsolati hálójában mutatkozik meg.
- Az **őslakosok közössége szétszakad** annak mentén, hogy mennyire működnek együtt a beköltözőkkel. Két közösség alakul ki a közösségen belül.
  - beköltözők és őslakosok kapcsolataival szőtt közösség
  - kizárólag őslakosokból álló közösség
- **A"mi" tudat helyett a „mi” és „ők” felosztás** jön létre az őslakosok körében.
- **Az elvándorlás nem áll meg** és mind a beköltözöttek mind az őslakosok gyermekei elhagyják a közösséget
- **A megemelkedett ingatlanárak lehetetlenné teszik a helyben letelepedést**
- Elképzelhető, hogy Szőlőszem esetében a dzsentrifikáció egy közösségiesedés után, újra közösségihiányos állapotot fog kialakítani.

Köszönöm a figyelmet!

Völgyi Bence

volgyben@gmail.com